

від 07.04.2025
№04/02

**Департаментам/ Управлінням освіти і науки
обласних та Київської міської державних адміністрацій**

Шановні керівники освітньої галузі!

Громадська спілка “Коаліція за вакцинацію” висловлює вам повагу та вдячність за співпрацю в просвітницькій роботі щодо важливості імунопрофілактики для захисту здоров'я дітей та дорослих. Звертаємось до вас з наступним.

З 27 квітня по 3 травня 2025 року в Україні буде відзначатися Український тиждень імунізації (в рамках заходів Всесвітнього та Європейського тижня імунізації). Мета цієї ініціативи – наголосити на критичній важливості вакцинації як найбільш ефективного способу захисту від інфекційних захворювань. В умовах сучасних викликів, коли національна безпека країни залежить від здоров'я кожного громадянина, вакцинація набуває особливого значення.

Особлива увага приділяється формуванню свідомого ставлення до щеплень у дітей, адже це є невід'ємною частиною здорового способу життя та профілактики хвороб. У цьому контексті роль закладів освіти є надзвичайно важливою.

Починаючи з 2017 року, влада, медичні працівники, громадські активісти за підтримки освітян проводять в регіонах заходи з нагоди Українського тижня імунізації. Це відкриті уроки, флешмоби, тематичні конкурси малюнку та вистави, інформаційні зустрічі для батьків. Ми щиро вдячні вам за те, що допомагаєте донести до дітей та їх батьків важливість вакцинації, розвіяти міфи та страхи, пов'язані з нею, та сформувати відповідальне ставлення до власного здоров'я.

Цього року ми також запрошуємо Департаменти (Управління) освіти і науки підтримати Український тиждень імунізації.

Просимо вас **поширити серед закладів освіти вашого регіону рекомендацію** долучитися до відзначення цієї події у будь-якому зручному для них форматі. Це може бути:

- проведення відкритих уроків на тему вакцинації (приклади сценаріїв в додатку 1);
- демонстрація тематичних мультфільмів (посилання на мультфільми в додатку 1);
- організація вікторин та інтерактивних заходів (приклад вікторини в додатку 1);
- читання казок, що розкривають тему здоров'я та профілактики хвороб (тексти казок в додатку 2);
- проведення конкурсу малюнків на тему "Щеплення – мій захист";
- організація флешмобів;
- проведення конкурсів відеороликів на тему щеплень;
- постановка вистав за мотивами дитячих книжок про щеплення.

Ви можете звернутися до обласного Центру контролю та профілактики хвороб (ОЦКПХ) або його відокремлених підрозділів з запитом щодо можливості надання вам роздаткових матеріалів для використання під час заходів.

Ми з радістю розмістимо інформацію про ваші активності на наших інформаційних ресурсах сайт та Фейсбук-сторінка ГС «Коаліція за вакцинацію», Національний портал з імунізації). Активним закладам передамо грамоти-подяки. Дописи про проведені заходи бажано позначати хештегом #УТІ_2025, щоб їх було легко знайти в мережі. Або можна надсилати інформацію на електронні пошти info@vaccine.org.ua, support@vaccine.org.ua.

Ми сподіваємося на вашу підтримку та активну участь у проведенні Українського тижня імунізації. Разом ми зможемо зробити вагомий внесок у формування здорового та безпечного майбутнього України.

З повагою,

Виконавчий директор ГС
«Коаліція за вакцинацію»

Тимофій Бадіков

Сценарії проведення занять в навчальних закладах громади (області) на тему вакцинації для різних вікових груп та перелік відеоконтенту для дітей про щеплення

«Казка про вакцинацію». Сценарій заняття для вихованців старших груп дитячих садочків та учнів 1-4 класу на тему вакцинації

Тема: Вакцинація – захист від інфекційних хвороб

Мета: Надати дітям інформацію щодо імунопрофілактики як захисту від вакцинокерованих інфекційних хвороб. Сформувати позитивне ставлення до щеплень. Спонукаати дітей до розмови з батьками про важливість вакцинації.

Вихователь: Діти, ви любите казки?

Діти: Так, дуже любимо.

Вихователь: Сьогодні ми з вами прочитаємо казку про вакцинацію (про щеплення). Уважно послушайте, як вакцини (щеплення) захищають дітей і дорослих від хвороб.

Вихователь читає казку або демонструє відеоказку «Як стати супергероєм»

<https://www.youtube.com/watch?v=RnIUd6qNDfk>

(за відсутності відеосупроводу вихователь показує дітям кольорові ілюстрації до казки)

посилання на онлайн онлайн-версію казки:

<https://vaccine.org.ua/vaccination-library/kazka-pro-te-yak-staty-supergeroyem/>

Вихователь: Діти, кого з героїв цієї казки ви запам'ятали?

Діти: Родина бичків, лікарка, принцеса Вакцина...

Вихователь: Що допомогло дітям та дорослим отримати суперсилу та перемогти вірус?

Діти: Вакцина, щеплення.

Вихователь: Так, саме щеплення, які роблять вам, захищають вас від певних інфекційних хвороб. Наприклад, це кашлюк – хвороба, яка призводить до порушення дихання та навіть може призвести до його зупинки. Кір – хвороба, через яку людина покривається червоною висипкою, у неї піднімається температура. Але найстрашніше, що кір може вразити головний мозок. Ще одна хвороба – поліомієліт, через яку дітки можуть перестати ходити, та інші хвороби.

Вихователь: А зараз намайуйте, будь ласка, героїв казки, які вам найбільше сподобалися. А вдома запитайте у своїх батьків, чи всі потрібні вам щеплення ви маєте? Дякую, що уважно слухали казку, і за це подарую кожному з вас розмальовку, яку ви вдома зможете розмалювати.

Перелік відеоконтенту для дітей про щеплення

Відеоказка «Як стати супергероєм»

<https://www.youtube.com/watch?v=RnIUd6qNDfk>

Аудіоказка «Чарівна парасолька»

<https://www.youtube.com/watch?v=GOxeOwJ6lh4>

Мультфільм про щеплення

<https://www.youtube.com/watch?v=RWE2NDI65gM>

Мультфільм про щеплення “Маленький Бу: візит до лікаря”

<https://www.youtube.com/watch?v=hm8EymC75Qc>

Маленьке містечко “Час робити щеплення”:

<https://www.youtube.com/watch?v=qGhzEIqQnQQ>

Анімація про щеплення від “Марійчин Першоцвіт”:

https://www.youtube.com/watch?v=eEXPk_hsdCM

Відеоролик «Щеплення — суперсила від хвороб» про важливість планової вакцинації дітей

<https://www.youtube.com/watch?v=APZLx9d4H94>

НУШ про щеплення <https://www.youtube.com/watch?v=L89AHdmkQ98>

Сценарії проведення заняття для учнів 5-7 класів на тему вакцинації

Тема: «Вакцинація».

Мета: Надання учням інформації щодо виникнення та значення вакцинації у подоланні інфекційних хвороб. Опановування учнями компетенціями, необхідними для збереження здоров'я. Формування відповідального ставлення дітей до свого здоров'я шляхом імунопрофілактики.

Вчитель: Які інфекційні захворювання ви знаєте?

Діти: Кір, краснуха, паротит, вітрянка...

Вчитель: Сьогодні ми поговоримо з вами про те, як вберегтися від інфекційних захворювань. Ще у другому класі на уроці «Основи здоров'я» ви знайомилися із засобами, які допомагають вберегтися від інфекційних захворювань. Згадайте, які це засоби?

Діти: загартовуватися, займатися спортом, виконувати правила особистої гігієни, дотримуватися чистоти вдома і в школі, правильно харчуватися, вживати їжу, багату на вітаміни. Усі овочі й фрукти перед вживанням слід ретельно мити. Також потрібно вчасно робити щеплення.

Вчитель: Правильно. Сьогодні поговоримо про щеплення, тому що саме воно є найбільш ефективним та надійним захистом від інфекційних хвороб.

Отже, понад 2000 тисяч років тому Гіппократ описав майже 1 тис. хвороб, на які страждає людина. Багато з цих хвороб відомі як заразні, тобто передаються від хворої людини до здорової, від тварин до людини.

Які ви знаєте хвороби, що викликали епідемії?

Діти: Грип, вітрянка, чума, поліомієліт...

Вчитель: Чума могла тривати 50 років і забрати життя 100 млн людей. Чуму називали чорною смертю. Ви, мабуть, чули на уроках з історії або з книжок про чумних докторів, які одягали плащі та спеціальні маски з довжелезними дзьобами, куди вкладали трави та часник, щоб не заразитися. Але, на жаль, це не допомагало.

Не менш небезпечною була натуральна віспа. Наприклад, в 18 столітті в Західній Європі від віспи загинуло 400 тис. людей. Особливою прикметою тоді вважалися віспяні рубці на обличчі. Епідемія холери теж призвела до великої кількості жертв.

Як ви думаєте, чому зараз немає таких страшних епідемій?

Діти: Винайшли ліки (антибіотики) та вакцини.

Вчитель: Інфекційні захворювання відомі давно. Причинами появи цих хвороб стали мікроорганізми: бактерії та віруси. Багато десятиліть людство намагалося боротися з цими хворобами. І саме завдяки тому, що були винайдені антибіотики та вакцини, людству вдалося приборкати хвороби.

Першу вакцину винайшов англійський вчений **Едвард Дженнер** (1749–1823). Він зауважив, що жінки, які доїли хворих на віспу корів, що на вимені мали віспяні бульбашки, набагато рідше хворіли на натуральну віспу. Дженнер взяв рідину з віспяних бульбашок жінки, що хворіла на коров'ячу віспу, і переніс її на подряпану шкіру хлопчика. Через деякий час він заразив цього хлопчика натуральною віспою, але хлопчик не захворів. До речі, з латинської слово “вакцина” перекладається як «коров'яча» (від латинського слова *vacca* - корова).

На жаль, Е. Дженнер ніколи не намагався пояснити, чому вакцина викликає імунітет. Річ у тому, що вірус коров'ячої віспи, безпечний для людини, викликав в організмі пацієнта появу антитіл, що нейтралізують вірус чорної віспи.

Продовжив справу Е. Дженнера французький мікробіолог **Луї Пастер** (1822–1895). Він перший зрозумів, що збудниками інфекційних хвороб є мікроби. В результаті дослідів була отримана вакцина.

Луї Пастер вперше запропонував ідею, що необхідно послабити дію мікроорганізмів, щоб вони могли викликати захворювання лише в легкій формі: він звернув увагу на те, що після перенесення захворювання людина, як правило, вже не хворіє на цю хворобу.

Крім вакцин були винайдені ще й сироватки. **День 6 липня 1885 року увійшов в історію науки.** Саме в цей день Луї Пастер ввів антирабічну (проти сказу) сироватку хлопчику, погризеному скаженим собакою. Лікувальна сироватка – це препарат з готовими антитілами до певного захворювання.

Вчитель: Отже, коли наш організм зустрічається з вірусом чи бактерією вдруге, то він виробляє антитіла, бо вже знає, як зустріти інфекцію та знешкодити її.

Це явище називають імунна пам'ять. Кажуть – виробився імунітет. Імунітет можна набути, перехворівши на ту чи іншу хворобу, але такий шлях набуття імунітету небезпечний, адже хвороба може перебігати важко, мати ускладнення чи навіть призвести до смерті.

Тому краще виробити імунітет до хвороби шляхом введення вакцини (також за потреби в деяких випадках вводяться лікувальні сироватки).

Вакцини містять ослаблені чи “вбиті” мікроорганізми (або ж лише їхні окремі компоненти, за якими імунна система “впізнає” інфекцію). Так організм людини може “познайомитись” з інфекцією безпечним шляхом.

Луї Пастера і ще одного вченого Іллю Мечникова вважають основоположниками науки імунології.

Вчитель:

Від яких хвороб захищає вакцинація? У Календар щеплень України входить вакцинація від 10 інфекцій.

(вчитель демонструє на екрані чинний календар щеплень

<https://moz.gov.ua/article/immunization/kalendar-profilaktichnih-sheplen>

та коротко розповідає про кожну хворобу)

Гепатит Б.

Захворювання викликає вірус, який вражає печінку. Тривале перебування вірусу в клітинах печінки може спровокувати розвиток цирозу і раку печінки. Людина може померти. Зараження відбувається при контакті з кров'ю чи іншими рідинами інфікованої людини. Вірусом можна заразитися при контакті з інфікованими медичними інструментами, у побуті (зубна щітка, залізний гребінець, ножиці, якими користувалася інфікована людина). Відомі випадки зараження дітей вірусом гепатиту В у пісочниці після уколу шприцом, який раніше використовували для наркотиків.

Вакцинація є найефективнішим способом запобігти цьому захворюванню. В результаті повного курсу вакцинації виробляється імунітет на все життя.

Туберкульоз

Захворювання викликає бактерія. Інфекція передається від хворої людини до здорової при чханні та кашлі.

Наукові дослідження продемонстрували що діти, яким не робили щеплень, хворіють на туберкульоз у 15 разів частіше, ніж ті, хто своєчасно отримав щеплення. Захист після вакцинації діє впродовж 7-10 років.

Дифтерія

Захворювання викликає бактерія, яка здатна виробляти потужний токсин. В основному, дифтерія проявляється у вигляді «ангіни», під час якої у горлі утворюються плівки, що іноді ускладнюють дихання. Токсин, який виробляє дифтерійна бактерія, потрапляє до крові й вражає різні органи, найчастіше — серце (викликаючи міокардит), нервову

систему, нирки. Передається від хворої людини або носія збудника. В останньому випадку, носій не має симптомів, але від нього можливо заразитися.

Вакцинація проти дифтерії є дуже ефективною, вона запобігає розвитку захворювання та ускладнень. Для підтримки імунітету проти дифтерії необхідне повторне введення вакцини за схемою згідно з календарем щеплень (дорослі ревакцинуються раз на 10 років).

Кашлюк

Інфекцію викликає бактерія. Захворювання характеризується ураженням дихальних шляхів і супроводжується нападами спазматичного кашлю, який порушує дихання — аж до його зупинки.

Передається повітряно-крапельним шляхом від хворого. Часто повторно хворіють діти старшого віку та дорослі без типових ознак кашлюка, у яких хвороба перебігає легко. Але такі особливості призводять до того, що саме діти старшого віку та дорослі є тими, від кого заражаються малюки. Таким чином важливо пам'ятати, що кашлюком хворіють у будь-якому віці, але у дітей першого року життя це захворювання перебігає вкрай важко, викликає такі ускладнення як ураження легень (пневмонія) та ушкодження головного мозку, яке може призвести до смерті.

Вакцинація запобігає тяжким проявам захворювання й захищає від ускладнень хвороби. Сформований в результаті повного курсу вакцинації імунітет проти кашлюку зберігається впродовж 5-7 років на той період життя дитини, в якому хвороба перебігає найтяжче.

Правець

Захворювання викликає бактерія, яка виробляє потужний токсин, що вражає нервову систему. Хвороба проявляється сильними судомами, що іноді можуть призвести до переломів кісток. Хвора людина відчуває сильні болі. Від 5 до 10% хворих помирають. При тяжких формах правця смертність сягає понад 50%.

Передається при потраплянні забрудненого ґрунту до рани, через заражені предмети (наприклад, цвях у землі, або при укусах).

Вакцинація проти правця є дуже ефективною і запобігає розвитку захворювання. Для підтримки імунітету проти правця необхідне повторне введення вакцини за схемою згідно з календарем щеплень (дорослі ревакцинуються раз на 10 років).

Поліомієліт

Захворювання викликає вірус, який передається через брудні руки, забруднені харчові продукти й воду. Вірус поліомієліту вражає нервові клітини, що відповідають за рухи, і викликає параліч.

Паралітична форма поліомієліту невиліковна. Вакцинація є єдиним ефективним засобом запобігти цьому захворюванню.

Хіб-інфекція (гемофільна інфекція)

Інфекцію викликає бактерія Hib (Haemophilus influenzae типу b), яка передається повітряно-крапельним шляхом від старших дітей до малюків. У дітей до 5 років Хіб є збудником пневмонії, гнійного менінгіту, запалення надгортанника (епіглотит) що призводить до задухи, запалення середнього вуха (отит), гнійного запалення суглобів (артрит), запалення кістки (остеомиєліт), «зараження» крові (сепсис).

Вакцинація запобігає розвитку цих захворювань.

Кір

Захворювання викликає вірус. Кір надзвичайно заразний, передається повітряно-крапельним шляхом від хворого ще до початку типових проявів – висипки.

Симптомами кору є висока температура, нежить, кашель, висип, іноді блювання і пронос. Ускладненнями кору можуть бути пневмонія й енцефаліт (ураження головного мозку). Кір може призвести до смерті. Дві дози вакцини забезпечують довічний захист від захворювання.

Краснуха

Захворювання викликає вірус, який передається повітряно-крапельним шляхом. У більшості дітей хвороба перебігає легко, навіть без суттєвих симптомів.

Коли ж хвороба перебігає з симптомами, то краснуха проявляється висипом та незначним підвищенням температури. У деяких випадках — запаленням суглобів (артрит). Краснуха небезпечна для жінок під час вагітності, адже може призвести до втрати дитини або до розвитку вроджених вад серця та ураження інших органів у малюка.

Дві дози вакцини забезпечують довічний захист від захворювання.

Епідемічний паротит (свинка)

Це захворювання викликає вірус. Воно характеризується ураженням слинних залоз, підшлункової залози, статевих залоз. Вірус може вражати нервову систему (викликати менінгіт, енцефаліт), втрату слуху. У чоловіків здатен викликати безпліддя.

Інфекція передається повітряно-крапельним шляхом від хворого, котрий може й не мати типових проявів «свинки».

Вчитель: (ще раз показує на календар щеплень). Діти, у мене та й у кожного з вас є свій документ, де видно, які щеплення нам зробили. Цей документ називається карта щеплень. Обговоріть зі своїми батьками, чи всі потрібні щеплення ви маєте.

Вакцинація – єдиний спосіб попередити вакциновані інфекційні хвороби. Вакцинуйтесь та будьте здорові !

Будьте здорові! Дякую за увагу.

Вікторина та загадки для заняття (на вибір, залежно від віку учнів)

В якій країні винайшли перші вакцини?

1. Франція
2. **Великобританія**
3. Німеччина

Як звали вченого, який винайшов вакцину від натуральної віспи?

1. **Едвард Дженер**
2. Ілля Мечніков
3. Гаррі Поттер

Як з латинської перекладається слово “вакцина”

1. Ліки
2. **Коров’яча**
3. Захист

Що таке вакцина?

1. Ліки проти хвороби
2. Вітаміни
3. **Ослаблений або вбитий мікроорганізм чи його частинка, яка не може заразити людину**

Що таке сироватка?

1. Рідина на основі молока
2. Мікстура
3. **Вже готові антитіла**

Як звали вченого, який винайшов сироватку проти сказу?

1. Ілля Мечніков
2. **Луї Пастер**
3. Дмитро Менделєєв

Скільки доз вакцини потрібно, щоб сформувався імунітет до поліомієліту?

1. Одна
2. Три
3. **Шість**

Лектор: А тепер допоможіть мені відгадати невеликі загадки:

Щоб здоров'я добре мати

Слід про нього добре... (*дбати*)

Ранком швидко прокидатись

І зарядкою... (*займатись*)

У дворі щодня гуляти,

Повноцінно їсти й... (*спати*)

Добре мити всі продукти,

Досхочу вживати... (*фрукти*)

Щоб здорова була нація

Не забудь про (вакцинацію).

Будете це все робити –

Перестанете... (*хворіти*)

Демонстрація мультфільму та відео (на вибір) з переліку відеоконтенту для дітей про щеплення

Додаток 2

Казки, що розкривають тему здоров'я та профілактики хвороб

Казка-розмальовка “Як Білий чарівник із Фесю-крапелькою перемогли Чаклуна Поліо”

<https://vaccine.org.ua/vaccination-library/kazka-rozmalovka-yak-bilyj-charivnyk-iz-feyeyu-koapelkoyu-peremogly-chakluna-polio/>

Казка-розмальовка “Чарівна парасолька”

<https://vaccine.org.ua/vaccination-library/charivna-parasolka/>

Казка про те, як стати супергероєм

<https://vaccine.org.ua/vaccination-library/kazka-pro-te-yak-staty-supergeroyem/>